

Kruševac, Srbija
30. maj - 1. jun 2018

8. SIMPOZIJUM

Hemija i zaštita životne sredine

sa međunarodnim učešćem

ENVIROCHEM 2018

8th SYMPOSIUM

Chemistry and Environmental Protection

with international participation

Knjiga izvoda

BOOK OF ABSTRACTS

Srpsko hemijsko društvo
Serbian Chemical Society

Sekcija za hemiju i zaštitu životne sredine
Environmental Chemistry Division

**8. Simpozijum
Hemija i zaštita životne sredine**

sa međunarodnim učešćem

***8th Symposium
Chemistry and Environmental Protection***

with international participation

**KNJIGA IZVODA
BOOK OF ABSTRACTS**

Kruševac 30. maj - 1. jun 2018

Naslov KNJIGA IZVODA
8. simpozijum Hemija i zaštita životne sredine

Title BOOK OF ABSTRACTS
8th Symposium Chemistry and Environmental Protection

Izdavač Srpsko hemijsko društvo
Karnegijeva 4/III, Beograd, Srbija

Publisher Serbian Chemical Society
Karnegijeva 4/III, Belgrade, Serbia

Za izdavača Vesna Mišković - Stanković, predsednik Društva
For the publisher President of the Society

Urednici Vladimir Beškoski, Jelena Savović,
Editors Miloš Momčilović

Tehnička prirema Sanja Živković
Technical assistance

Štampa DualMode štamparija, Beograd
Printed by

Tiraž 120 primeraka
Circulation 120 copies

ISBN 978-86-7132-068-9

Metode površinske jonizacije za merenje izotopskog sastava hlora

Methods of surface ionization for the measurement of chlorine's isotopic composition

Filip Veljković^{1a}, Boris Rajčić, Suzana Veličković

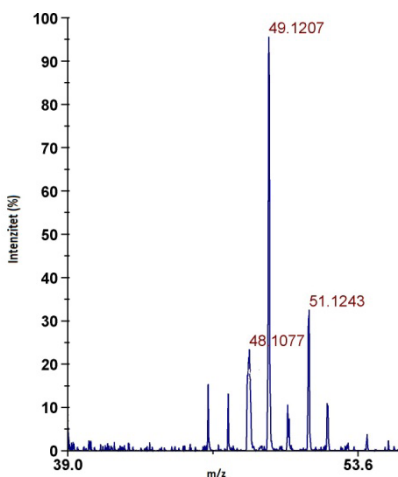
¹ Institut za nuklearne nauke „Vinča”, Univerzitet u Beogradu

^afilipveljkovic@vin.bg.ac.rs

Jedinjenja hlorata i perhlorata koja se koriste kao herbicidi, pogonska čvrsta goriva i eksplozivi, i sve češće se prepoznaju kao zagađivači podzemnih voda [1]. Perhlorati su posebno opasni jer ometaju proizvodnju hormona u štitnoj žlezdi. Hlor je podložan izotopskom frakcionisanju fizičkim i hemijskim procesima. Varijacije u atomskim masama, kao i u zastupljenosti izotopa hlora su posledica njegovog izotopskog frakcionisanja tokom fizičkih, hemijskih i bioloških procesa. Upravo, te varijacije su korisne za određivanje porekla supstance i proučavanje ekoloških, hidroloških i geoloških procesa. Takođe, analizom izotopa hlora može se utvrditi i priroda zagađivača životne sredine odnosno da li je njegovo poreklo antropogeno ili ne. Informacije mogu biti važne iz pravnih razloga i za remedijaciju kontaminiranog područja [2, 3].

Hlor se u prirodi javlja u obliku dva stabilna izotopa ³⁵Cl i ³⁷Cl (relativnih atomskih masa, respektivno 34,968 8527 i 36,965 9026), čiji relativni izotopski sastav je 0,7553 i 0,2547 [4]. Merenje odnosa stabilnih izotopa hlora ($n(^{37}\text{Cl})/n(^{35}\text{Cl})$), kao i molske frakcije ³⁶Cl ($n(^{36}\text{Cl})/n(\text{Cl})$) pruža korisne informacije o poreklu hlorata i perhlorata u okruženju [2, 3]. Ranija merenja promene odnosa stabilnih izotopa hlora rađena su pomoću magnetnog masenog spektrometra sa površinskom jonizacijom u negativnom modu direktnim praćenjem jona Cl⁻ [5], ili određivanjem promena izotopskog sastava praćenjem jona jedinjenja CH₃Cl⁺ [6]. Danas se metodom površinske jonizacije radi ispitivanja izotopskog sastava ne prate direktno joni hlora, već jedinjenja kao što su „superalkalni” klasteri tipa M₂Cl⁺ (M-alkalni metali). Razlog je, vrlo niska energija jonizacije pomenutih klastera (u nekim slučajevima niža od energije jonizacije cezijuma) što omogućava njihovu vrlo jednostavnu detekciju u masenom spektru [7]. Iako je ova metoda precizna i pouzdana, vrlo je skupa.

Broj analiza izotopa hlora pomoću ugljovodonika koji u sastavu imaju hlor kao što je trihloretilen je u porastu, jer su ove vrste važni zagađivači životne sredine. Analiza kontinuiranog protoka trihloretilena molekula, bilo gasnom hromatografijom/izotopskom masenom spektrometrijom (GC/IRMS) ili sa masenom spektrometrijom GC/kvadrupol (GC/qMS), je inovativno analitičko rešenje, ali uprkos ranijim implementacijama, nedostaje joj rutinska aplikacija [8].

Slika 1. Maseni spektar Li_2Cl^+ klastera dobijenog LDI metodom.

Pored navedenih tehnika u površinske metode jonizacije spada i masenospektrometrijska metoda laserske desorpcije i jonizacije (LDI).

Preliminarni rezultati ukazuju da se „superalkalni“ klasteri tipa M_2Cl^+ mogu detektovati navedenom metodom. S obzirom na jednostavnost korišćenja i njenu ekonomsku isplativost, analiza i ispitivanje promene izotopskog sastava pomoću LDI metode može predstavljati važan korak u analitici.

Finansiranje je obezbeđeno od strane Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije, projekat broj OI 172019.

Literatura

1. Ader, M., Coleman, M., Doyle, S., Stroud, M., Wakelin, D., *Anal. Chem.* 73 (2001) 4946-4950.
2. Stewart, M., Spivack, J., *Rev. Min., Geochem.* 55 (2004) 231-254.
3. Böhlke, J., Sturchio, C., Gu, B., Horita, J., Brown, M., Jackson, A., Batista, J.R., Hatzinger, B., *Anal. Chem.* 77 (2005) 7838-7842.
4. Boyd, W., Brown, F., Loundsburg, M., *Can. J. Phys.* 3 (1955) 35-42.
5. Shields, S., Murphy, J., Garner, L., Dibeler, H., *J. Am. Chem. Soc.* 84 (1962) 1519-1522.
6. Kaufman, R., Long, A., Bentley, H., Davis, S., *Nature* 309 (1984) 338-340.
7. Neskovic, O., Veljkovic, M., Velickovic, S., Djeric, A., Miljevic, N., Golobocanin D., *Nukleonika* 47 (2002) S85-S87.
8. Bernstein, A., Shouakar-Stash, O., Ebert, K., Laskov, C., Hunkeler, D., Jeannotat, S., Sakaguchi-Söder, K., Laaks, J., Jochmann, A., Cretnik, S., Jager, J., Haderlein, B., Schmidt, C., Aravena, R., Elsner, M., *Anal. Chem.* 83 (2011) 7624-7634.